

GARCH modelis AstraZeneca (AZN) akcijos grąžai

AstraZeneca yra viena iš pirmaujančių farmacijos kompanijų pasaulyje, kurios bendra vertė yra \$204 mlrd., o 2023m. įmonė pasiekė \$45,8 mlrd. pelno. Šio projekto tikslas – rasti tinkamiausią GARCH modelį AstraZeneca akcijos grąžai, pasitelkiant R programinę įrangą. Projektas gimė iš smalsumo, savarankiškai pritaikyti universitete įgautas žinias. Įmonės pasirinkimą nulėmė tai, kad mane domina farmacijos pramonė, kuri ne tik kuria žmoniją gelbstinčius vaistus, bet yra ir aršių diskusijų subjektas.

Pasitelkęs 10 metų duomenis, bandysiu sudaryti geriausią GARCH modelį. Šiame dokumente pateiksiu proceso eigą, komentarus apie savo mintis, sutiktus sunkumus. Tačiau, nepristatysiu itin techninių modelio aspektų, apsiribosiu tik įdomiausiais ar būtiniausiais punktais. R kodą čia pateiksiu nuotraukose, o GitHub platformoje kodą galite rasti .r formato dokumente.

Paketai ir duomenys

Projekte panaudoti paketai:

```
library(quantmod)
library(rugarch)
library(Hmisc)
library(forecast)
library(lmtest)
```

Quantmod paketas suteikia galimybę iš gauti duomenis apie įmonės akcijos kainą, grąžą ir prekybos apimtį tiesiai iš Yahoo Finance portalą. Gautai duomenų lentelėi priskyriau pavadinimą AZN. Iš lentelės ištraukęs akcijos grąžos stulpelį, jį panaudojau grąžos procentiniam pokyčiui apskaičiuoti. Procentinis pokytis yra tinkamesnis modeliavimui dėl stacionarumo. Kintamąjį transformavau į numeric formą ir pašalinau pirmąjį stebėjimą, nes jis buvo tuscias.

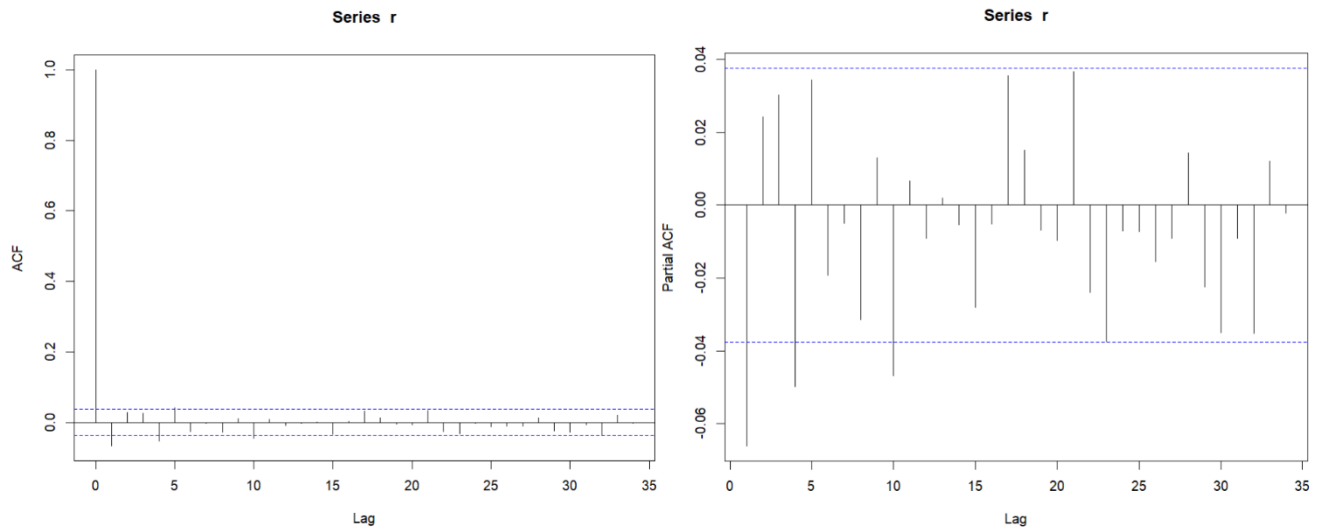
```
AZN<-getSymbols("AZN", from = '2014-01-01', to = '2024-10-23', auto.assign = FALSE)
r<-diff(log(AZN$AZN.Adjusted))
r<-as.numeric(r[-1])
```

Čia galite matyti ištrauką iš AZN lentelės.

	AZN.Open	AZN.High	AZN.Low	AZN.Close	AZN.Volume	AZN.Adjusted
2014-01-02	29.285	29.300	29.175	29.285	2026000	20.25181
2014-01-03	29.405	29.550	29.385	29.430	1841400	20.35209
2014-01-06	29.450	29.585	29.380	29.445	1931200	20.36246
2014-01-07	29.220	29.320	29.145	29.255	2772200	20.23107
2014-01-08	29.210	29.420	29.165	29.260	4639400	20.23452
2014-01-09	29.520	29.710	29.345	29.685	3495200	20.52843
2014-01-10	29.895	30.295	29.890	30.240	5064400	20.91224
2014-01-13	29.910	30.095	29.780	29.810	3226000	20.61488
2014-01-14	30.615	31.175	30.575	31.085	8026600	21.49659
2014-01-15	31.290	31.520	31.245	31.475	4957400	21.76629
2014-01-16	31.570	31.810	31.530	31.795	4055600	21.98758
2014-01-17	31.860	31.885	31.690	31.865	4204600	22.03599

Duomenų analizė

Pasitelkiau tiesinę (ACF) ir dalinę (PACF) autokorelogramas, kad būtų galima susidaryti vaizdą apie tiriamą kintamąjį. Matoma, kad egzistuoja koreliacija tarp kintamojo ir jo pirmojo, ketvirtojo ir kitų vėlavimų.

Tuomet sudariau paprastą ARMA(1,1) modelį.

```
arma1<-Arima(r, order=c(1, 0, 1))
coeftest(arma1)
```

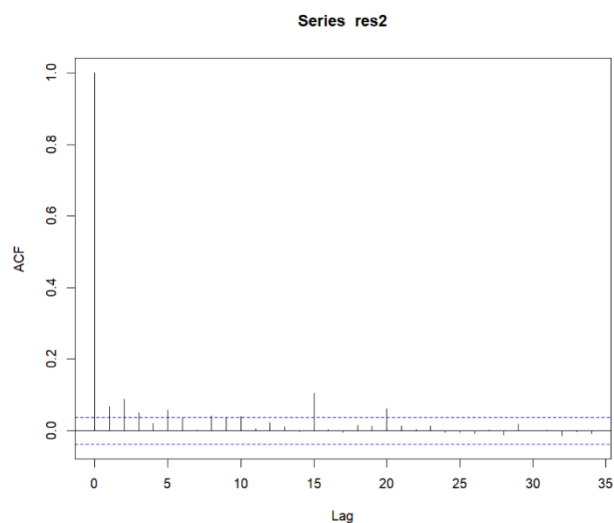
Nei slankiųjų vidurkių, nei autoregresinis vėlavimas nėra statistiškai reikšmingas. Žinoma, šiuo atveju vėlavimų derėtų įtraukti daugiau, bet mus domina ne ARMA, o GARCH modelis.

	Estimate	Std. Error	z value	Pr(> z)
ar1	-0.21905296	0.16695584	-1.3120	0.1895
ma1	0.15250610	0.16837188	0.9058	0.3651
intercept	0.00049181	0.00028389	1.7324	0.0832

Todėl sekančiame žingsnyje siekiau sužinoti ar egzistuoja sąlyginis heteroskedastiškumas. Apskaičiavau ARMA modelio paklaidų kvadratus ir tas reikšmes priskyriau res2 kintamajam.

```
res2<-arma1$residual^2
acf(res2)
```

res2 vizualizavau naudojant tiesinę autokorelogramą. Matoma daug paklaidų autokoreliacijos, o tai yra sąlyginio heteroskedastiškumo signalas.

Svarbu būti objektyviam, todėl sąlyginio heteroskedastiškumo egzistavimui nusprendžiau panaudoti formalų Engle testą.

```
engle<-lm(res2~Lag(res2, 1)+ Lag(res2, 2)+ Lag(res2, 3))
summary(engle)$r.squared*length(res2)#testo reiksme
qchisq(0.95, 3)#kritine reiksme
```

Engle testo nulinė hipotezė teigia, jog modeliuojamame procese sąlyginis heteroskedastiškumas neegzistuoja. Testo nulinė hipotezę atmesti galima tuomet, kai jo vertė yra didesnė už Chi-Kvadratu kritinę reikšmę. Žemiau galite matyti, kad testo vertė yra didesnė, todėl galima teigti, kad sąlyginis heteroskedastiškumas egzistuoja.

```
> summary(engle)$r.squared*length(res2)#testo reiksme
[1] 35.11243
> qchisq(0.95, 3)#kritine reiksme
[1] 7.814728
```

GARCH modelių sudarymas

Patvirtinus sąlyginio heteroskedastiškumo egzistavimą, buvo galima pradėti sudarinėti GARCH modelius. Pradėjau nuo standartinio GARCH modelio.

Svarbu paminėti – šiame projekte svarbiausiu modelio tinkamumo kriterijumi laikiau informacinį Akaike(AIC) kriterijų. Akaike kriterijų naudoju kiekvieno modelio sudarymo metu, siekiant nustatyti kiek vėlavimų įtraukti į GARCH ir ARMA dalis. Projekto pabaigoje AIC naudoju palyginant visus sudarytus modelius. Geriausias modelis tas, kurio AIC reikšmė yra mažiausia.

```
azn.garch<-ugarchspec(variance.model=list(garchOrder=c(1,1), model= "sGARCH",
                                           submodel="GARCH"),
                      mean.model=list(armaOrder=c(2,1)))
garch.azn<-ugarchfit(spec= azn.garch, data=r)
garch.azn
```

GARCH modelių rezultatų atsakai yra labai ilgi, todėl čia pakomentuosiu ir nuotraukose pateiksiu tik svarbiausius aspektus. Žemiau pateikiu sudaryto modelio statistikas.

Optimal Parameters				
	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)
mu	0.000438	0.000278	1.5764	0.114935
ar1	-0.886239	0.138160	-6.4146	0.000000
ar2	-0.037272	0.022645	-1.6459	0.099779
ma1	0.867637	0.136478	6.3573	0.000000
omega	0.000022	0.000005	4.1826	0.000029
alpha1	0.045768	0.009057	5.0533	0.000000
beta1	0.863503	0.027617	31.2674	0.000000

Nyblom stability test

Joint Statistic: 0.8048

Individual Statistics:

```
mu      0.06261
ar1     0.03417
ar2     0.09496
ma1     0.03408
omega   0.07159
alpha1  0.09630
beta1   0.07354
```

Adjusted Pearson Goodness-of-Fit Test:

	group	statistic	p-value(g-1)
1	20	198.6	6.505e-32
2	30	219.0	4.591e-31
3	40	228.5	1.237e-28
4	50	238.1	1.174e-26

Asymptotic Critical Values (10% 5% 1%)

```
Joint Statistic:      1.69 1.9 2.35
Individual Statistic: 0.35 0.47 0.75
```

Information Criteria

Akaike -5.5277
 Bayes -5.5125
 Shibata -5.5278
 Hannan-Quinn -5.5222

Weighted Ljung-Box Test on Standardized Residuals

statistic p-value
 Lag[1] 0.5032 0.4781
 Lag[2*(p+q)+(p+q)-1][8] 4.2702 0.6317
 Lag[4*(p+q)+(p+q)-1][14] 6.9685 0.5665
 d.o.f=3
 H0 : No serial correlation

Modelio parametų dalyje galima matyti, kad antrasis autoregresinis vėlavimas nėra statistiškai reikšmingas. Tačiau, jo įtraukimas pašalina serijinę koreliaciją, kuria tiria Ljung-Box testas. Nyblom stabilumo testas indikuoja, kad stebėjimuose nėra struktūrinio lūžio. Pearson Goodness-of-Fit testas rodo, jog modelio paklaidos neatitinka normaliojo skirstinio.

Toliau sudariau FGARCH modelį, kuriame nurodžiau, kad paklaidos atitiktų normalųjį skirstinį.

```
azn.fgarch<-ugarchspec(variance.model=list(garchOrder=c(1,1), model= "fGARCH",
submodel="GARCH"),
, mean.model=list(armaOrder=c(2,1)),
distribution.model = "std")
fgarch.azn<-ugarchfit(spec= azn.fgarch, data=r)
fgarch.azn
```

FGARCH Modelio statistikos:

Optimal Parameters

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)
mu	0.001259	0.000191	6.59728	0.000000
ar1	0.876585	0.053355	16.42918	0.000000
ar2	-0.039405	0.021055	-1.87149	0.061278
ma1	-0.880588	0.050073	-17.58614	0.000000
omega	0.000004	0.000005	0.74547	0.455985
alpha1	0.074570	0.028991	2.57222	0.010105
beta1	0.922416	0.029288	31.49450	0.000000
shape	3.842276	0.368899	10.41551	0.000000

Information Criteria

Akaike -5.5145
 Bayes -5.4946
 Shibata -5.5145
 Hannan-Quinn -5.5072

Sign Bias Test

	t-value	prob sig
Sign Bias	0.9035	0.36636
Negative Sign Bias	0.3313	0.74048
Positive Sign Bias	1.8725	0.06126 *
Joint Effect	3.6691	0.29949

Sign Bias testas fiksuoja neasimetrinį šokų(žinių) poveikį dispersijai. Omega koeficientas yra statistiškai nereikšmingas. Pasirinkau šiame projekte nereikšmingų koeficientų nefiksuoti(neišmesti), bet turiu pripažinti, kad egzistuoja trūkumas.

Sekantis mano sudarytas modelis buvo GARCH-M arba GARCH vidurkyje.

```
azn.garchm<-ugarchspec(variance.model=list(garchOrder=c(1,1), model= "fGARCH",
submodel="GARCH")
, mean.model=list(armaOrder=c(2,1), archm=TRUE, archpow = 1)
,distribution.model = "std")
garchm.azn<-ugarchfit(spec= azn.garchm, data=r)
garchm.azn
```

Optimal Parameters

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)
mu	0.001492	0.000655	2.27706	0.022783
ar1	0.878735	0.052824	16.63516	0.000000
ar2	-0.039337	0.021052	-1.86857	0.061682
ma1	-0.882687	0.049441	-17.85335	0.000000
archm	-0.015936	0.042831	-0.37206	0.709850
omega	0.000004	0.000005	0.77098	0.440718
alpha1	0.074415	0.027948	2.66260	0.007754
beta1	0.922457	0.028286	32.61206	0.000000
shape	3.847886	0.366257	10.50598	0.000000

Information Criteria

Akaike -5.5137
 Bayes -5.4913
 Shibata -5.5137
 Hannan-Quinn -5.5055

Sign Bias Test

	t-value	prob sig
Sign Bias	0.9327	0.35107
Negative Sign Bias	0.3396	0.73421
Positive Sign Bias	1.8592	0.06312 *
Joint Effect	3.6066	0.30720

Archm koeficientas nėra reikšmingas. Taip pat nereikšmingas išliko omega. Šiame modelyje Sign Bias testo signalas nepasikeitė.

Tuomet sudariau IGARCH arba integruotas GARCH. Šis modelis neturėtų turėti pranašumo, nes modeliuojamas procesas, procentinis grąžos pokytis, jau yra stacionarus. Kitaip, nei praeituose modeliuose, šiame nereikėjo įtraukti du autoregresinius ir vieną slankiųjų vidurkių vėlavimą paklaidų autokoreliacijos panaikinimui.

```
azn.igarch<-ugarchspec(variance.model=list(garchOrder=c(1,1), model= "iGARCH",
submodel="GARCH"),
, mean.model=list(armaOrder=c(0,0)),
distribution.model = "std")
igarch.azn<-ugarchfit(spec= azn.igarch, data=r)
igarch.azn
```

Optimal Parameters					Information Criteria	
	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)		
mu	0.000638	0.000230	2.7668	0.005662	Akaike	-5.7262
omega	0.000002	0.000001	3.1661	0.001545	Bayes	-5.7175
alpha1	0.025491	0.002641	9.6513	0.000000	Shibata	-5.7262
beta1	0.974509	NA	NA	NA	Hannan-Quinn	-5.7230
shape	3.093705	0.124419	24.8652	0.000000		

Sekantis modelis buvo TGARCH. Šis modelis, kaip ir du sekantys, talpina asimetrišką dispersiją.

```
azn.tgarch<-ugarchspec(variance.model=list(garchOrder=c(1,1), model= "fGARCH",
submodel="TGARCH"),
, mean.model=list(armaOrder=c(2, 1)),distribution.model = "std")
tgarch.azn<-ugarchfit(spec= azn.tgarch, data=r)
tgarch.azn
```

Optimal Parameters					Information Criteria	
	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)		
mu	0.000539	0.000220	2.4495	0.014304	Akaike	-5.7525
ar1	-0.693674	0.128661	-5.3915	0.000000	Bayes	-5.7330
ar2	-0.031069	0.018524	-1.6772	0.093495	Shibata	-5.7525
ma1	0.680584	0.128246	5.3068	0.000000	Hannan-Quinn	-5.7455
omega	0.000526	0.000333	1.5821	0.113619		
alpha1	0.054076	0.020760	2.6048	0.009192		
beta1	0.927036	0.037689	24.5972	0.000000		
eta11	0.607465	0.153653	3.9535	0.000077		
shape	3.843386	0.282659	13.5973	0.000000		

eta11 koeficientas yra susijęs su asimetriniais efektais. Faktas, kad jis yra statistiškai reikšmingas, nors mes tai jau ir žinojome, indikuoja asimetrinę dispersiją.

EGARCH modelis. ARMA dalyje parinkau tik pirmąjį slankiųjų vidurkių vėlavimą.

```
azn.egarch<-ugarchspec(variance.model=list(garchOrder=c(1,1), model= "eGARCH"),
mean.model=list(armaOrder=c(0,1)),distribution.model = "std")
egarch.azn<-ugarchfit(spec= azn.egarch, data=r)
egarch.azn
```

Optimal Parameters					Information Criteria	
	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)		
mu	0.000539	0.000199	2.7059	0.006811	Akaike	-5.7515
ma1	-0.014078	0.013935	-1.0103	0.312358	Bayes	-5.7363
omega	-0.228513	0.001921	-118.9376	0.000000	Shibata	-5.7515
alpha1	-0.055948	0.012448	-4.4946	0.000007	Hannan-Quinn	-5.7460
beta1	0.972945	0.000223	4363.0251	0.000000		
gamma1	0.079164	0.006411	12.3478	0.000000		
shape	3.826652	0.279212	13.7052	0.000000		

APARCH modelis. Šiame modelyje vėl reikėjo sugražinti AR ir MA vėlavimus.

```
azn.aparch<-ugarchspec(variance.model=list(garchOrder=c(1,1), model= "apARCH")
, mean.model=list(armaOrder=c(2,1)),distribution.model = "std")
aparch.azn<-ugarchfit(spec= azn.aparch, data=r)
aparch.azn
```

Optimal Parameters

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)
mu	0.000512	0.000114	4.4888	0.000007
ar1	-0.699130	0.029778	-23.4780	0.000000
ar2	-0.028795	0.003929	-7.3294	0.000000
ma1	0.686976	0.029249	23.4871	0.000000
omega	0.001449	0.000839	1.7269	0.084179
alpha1	0.053167	0.006391	8.3188	0.000000
beta1	0.934631	0.016385	57.0409	0.000000
gamma1	0.665496	0.115836	5.7452	0.000000
delta	0.716163	0.085994	8.3280	0.000000
shape	3.868059	0.284554	13.5934	0.000000

Information Criteria

Akaike	-5.7528
Bayes	-5.7311
Shibata	-5.7528
Hannan-Quinn	-5.7450

Modelių palyginimas

Taigi, įvertinus visus šiuos modelius, beliko juos palyginti. Kaip ir minėjau anksčiau, naudosis Akaike informacinį kriterijų.

```

infocriteria((garch.azn))[1]
infocriteria((garchm.azn))[1]
infocriteria((igarch.azn))[1]
infocriteria((tgarch.azn))[1]
infocriteria((egarch.azn))[1]
infocriteria((aparch.azn))[1]
> infocriteria((garch.azn))[1]
[1] -5.528067
> infocriteria((garchm.azn))[1]
[1] -5.744604
> infocriteria((igarch.azn))[1]
[1] -5.726165
> infocriteria((tgarch.azn))[1]
[1] -5.752522
> infocriteria((egarch.azn))[1]
[1] -5.751486
> infocriteria((aparch.azn))[1]
[1] -5.752814

```

Mažiausią AIC vertę turi APARCH modelis. Šiame projekte jis tampa čempionu. Įdomu tai, jog visi trys modeliai, modeliuojantys asimetrišką dispersiją, nurungė kitus modelius.

Mintys pabaigai

Šis projektas turėjo savo trūkumų. Sudarinėdamas modelius pajaučiau, kad kai kurie dalykai yra man dar sunkokai apčiuopiami. Reikėtų padirbėti su nereikšmingais koeficientais, patikrinti ar modeliai tampa tikslesni juos apribojant. Taip pat, norint patikrinti modelių paaiškinamąją galią geriau, būtų galima juos išbandyti apribojant dalį duomenų, kurie vėliau būtų panaudoti testavimui.